

BUDA-PESTA

9 Maiu st. v.
21 Maiu st. n.

Va esi duminec'a.

Redact.: strad'a Havasnr. 1.

Nr. 19.

ANULU XII.
1876.

Pretulu pe unu annu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Tirani i din amoru.

„Éta unu pruncu, care sburda pe campu candu ar trebui sè siéda langa gramatica, elu cetesce novele candu are d'a merge la colegiu; prinde pesci in locu d'a elaborá o vorbire.“

Martineau, despre geniulu lui Walter Scott.

I.

Unu fenomenu pe câtu de tristu pe atâtu de ingrijitoriu este acel'a, a supra caruia miieu voi'a a vi atrage atentiunea. E acesta unu defectu socialu, care in proportiune cu progresulu de cultura s'a latitu din ce in ce, si amenintia a-si luá dimensiuni totu mai mari. Si de óre ce acestu defectu este punctulu intunecosu in lumina, mi se pare a fi acolo mai mare unde lumin'a e mai multa.

La noi Romanii, unde durere, vastulu intunerecu e atâtu de grosu in câtu abiá i se ivesce ochiului scrutatoriu o raza licurinda, — nici asta putina si palida raza nu este curata de punctele care-i restringu lumin'a. Intre aceste pete negre nu cea mai neinsemnata este aceea, despre a carei influintia stricaciósa vomu la acestu locu a tractá putintelu, si a carei stergere ar fi mare câscigu pentru societatea omenésca in genere si natiunea nóstra in specie.

Despre fintiele cele mai fragede si primitive a genului omenescu si respective a rassei nóstre voiescu a vorbí.

Asiu dorí inse sè me asculte si sè tiena de demnu a meditá nitielu a supra acestei teme importante chiar cei mai intieleginti si de sórte favorisati individi ai natiunii.

„Nisuiti-ve a vi cunósce mai bine elevii vostri, càci de securu voi nu-i cunósceți!“ Cu aceste cuvinte se adreséza marele pedag. Rousseau *) catra toti aceia cari si-au propusu de devisa sublim'a chiamare: crescerea prunciloru.

Si acést'a s'a disu in secululu alu 18. De atunci a trecutu aprópe unu seculu si diumetate, si mintea omenésca, care nu cunósce margini in scrutarea a tóte ce i se presinta in realu séu numai in idea, impinsa de boldulu dorintiei de a petrunde intru tóte si a scí tóte, a eluptatu de atunci insemnate rezultate, nepretiuivere descoperiri, cari tóte tindu spre a indicá omului chiamarea sa pe pamentu, precum si midilócele cari trebuescu a fi puse in lucrare, cá — purcediendu elu conformu datoriintiei sale — sè póta fi demnu de esistinti'a sa si fericite in luptele-i grele. Si óre dupa atâtu de importante victorii ale luminei a

*) „Emile ou de l'éducation.“

supra intunerecului ce au raportatu spiritulu civilisatiunii de atunci de candu Rousseau a aratatu cá cu degetulu defectulu de care patimiá societatea timpului seu, puté-amu dice cu multiamita cunoscintia sufletésca, cà astadi Rousseau póte fi liniscitu in mormentulu seu; ingrijirile lui pentru debilele sucrescintie nu mai esistu: mam'a a petrunsu a cunósce inim'a fetului seu si crescatoriulu are in vedere lipsele lui, cari apoi le scie indestuli?...

Acésta este insemnat'a si de mai multa atentiune démn'a tema, pe care conformu puteriloru nóstre voimu a o resolví, dupa cum ni dictédia ratiunea si inim'a nóstra dechiarandu din capulu locului — si vomu fi spriginiti in decursulu desfasiuràrii nóstre de autoritãti competinte — cà asertiunea marelui francesu si amicu alu omenimei acum mai fondatu este de câtu ori candu in trecutu, in aceea ce privesce speci'a reului, care ni-am luatuo de objectu alu disertatiunei de fatia.

*

Dóue epoce sunt in viéti'a primitiva a pruncului, cari sunt cele mai ponderóse pentru educatiunea lui: Cea d'antâiu este epoc'a suptului, si asta apartiene eschisivu mumei. Despre acesta epoca Ovidiu dîce: „Vivit et est vitae nescius ipse sui.“ In a dóu'a epoca, care s'ar puté numí a copilariei, prim'a data incepe elu a avé cunoscintia despre esistinti'a sa, ací încerca a se manifestá cu inclinare naturala mintea si mai vêrtosu *inim'a!* Acésta epoca apartine in parte precumpenitória asemenea mumei, mai multu inse ca institutória gingasia si sentinela a moralului, pentru cà potu avé influintia a supra lui toti aceia cu cari vine in coatingere.

Voimu a vorbí de asta-data numai despre cea din urma etate a fragedului patriotu, carea se incepe cu incercarea lui de la sinulu mumei sale si duréza pana la alu 7—8-lea anu; epoca a ilusiuniloru copilaresci, candu traindu numai pentru capriciele-i naive cu o imaginare idilica in realitate viséza si cêrca a aflá in visu realitate! . . . „O etate ale impresiuneloru sensuale este ast'a, totulu e copilului inca nou, necunoscutu, tóte i atragu atentiunea si punu in miscare ochii, urechile, nasulu si tóte organele sale.“ (Bichat.)

Curiosu de a luá cunoscintia si intelectuala despre acele ce se petrecu sub impresiunile sensualitãtii, candu incepe a bálbaí, numai încéta a încarcá cu naive întrebãri pe acel'a, in care are mai multa incredere si simpatia, si apoi vai de elu déca persón'a adresata

nu-i este muma dulce ci vré-o întréga tirana séu vré-o servitóre platita, care, despoiata de tóta tindréti'a, nu simte placere a stá de vorba cu unu baiatu nepriceputu, ci in locu de a respunde fragedimei copilaresci cu fragedime parintésca, lu-amenintia cu bataia séu chiar face a-i si simtí crudimea.

Sermanulu mitutelu! Intratu abiá de eri alalta-eri in lume, candu cu tóta ardórea inimitiei sale palpitande se întórce catra o persóna pe carea a invetiatu a o iubi ferbinte, — nimernic'a i respinge amorulu inocinte cu o aprime neumana, facêndu-lu a simtí prim'a data, cà nu este iubitu; si déca nefericitulu între atari impregiuràri de suferintia cutéza a dá cursu liberu simtieminteloru sale dureróse prin a plange, o atunci de trei ori vai de elu, càci harpi'a nesuferindu sgomotulu causatu prin suspinurile gelnice ale baetielului, i opresce intr'unu modu dobitocescu chiar si aceea putina mangaiare, ce-i intinde cursulu liberu alu lacrimeloru; astfeliu bietulu atunci déjà simte, cà este stapanitu de unu simtiementu durerosu, care, candu va fi vré odata membru dechiaratu alu unei natiuni dripite, lu-va róde peste tóta viéti'a sa.

Dara nu chiar acésta, destulu de trista aparitiune, ne-a miscatu pe noi intr'atât'a cá sè ne ocupàmu ací de ea; scimú pré bine cà sórtea omului e nefericirea, ce elu o dovedesce din momentulu candu despartindu-se de uterulu (stratulu) maternu, este predatu tortureloru lumesci, càci prim'a manifestare a vietii sale este plansulu pentru nefericirea, cà s'a nascutu.

Si apoi cum putem noi pretinde, cá crescatorii copilului, in a carora mani e depusa sórtea lui, sè-lu faca a fi fericitu, candu nici ei insi-si nu cunoscú fericirea decãtu de pe nume!

Am fostu inse pan' la sufletu miscati de acele pridese scene tragice, cari se petrecu mai multu in curti domnesci, cu acei baeti a caroru unica nefericire e, cà s'au nascutu in abundantia si cà sunt pré iubiti, multu mai iubiti decãtu cá acestu amoru sè-i lase a fi fericiti . . .

Víitoriulu unui astfeliu de pruncu „invidiatu“ este de locu la nascerea sa facutu si calculatu, si tóte mijlócele si metodele se punu in activitate de timpuriu, cá sè-lu prepareze pentru víitoriulu splendidu! Abiá e de 3—4 ani candu parintii ingrigitori afla a fi ajunsu timpulu pentru a-i cultivá „inteligintia.“ Deci totu personalulu care a fostu pana atunci ocu-

patu cu dînsulu se schimba, inlocuindu-se prin altulu. Insa-si mum'a afla cã si-a implinitu dejã chiamarea, si astfelu rolulu ei a decursu; servitórei inca i se arata us'a, cãci ea a avutu datorinti'a a-lu aperã numai de influintiele fisice stricatióse esteriorului seu; pe candu de presinte a ajunsu in acelu stadiu unde trebuie feritu de influintiele morale stricatióse inter-nului seu, si a-i cultivã spiritulu!

Atunci se aducu pentru elu prefecti si guvernante, carora afara de léf'a regulata li se promitu daruri si protectiuni, numai sè faca progresu câtu de mare si repede, cãci elevulu e descendinti'a unei familie ilustre, din care are sè ésa unu omu mare, spiritu stralucitu! Deci prefectii si guvernantele se sufulca la lucru, fia-care dupa metod'a sa, si fiindu cã la cea mai mare parte a pedagogiloru moderni de basa a relatiuniloru intre institutori si elevu este primitu aforismulu. cã ostenél'a pedagogului si crescatoriului numai atunci va fi incoronata de succesulu doritu, déca elevulu va avé respectu de superiorulu seu: sè incepte tortur'a si terorizarea si astfelu aceea ce mai nainte de tóte invétia elevii mitutei, este fric'a de accia cu cari sunt constrinsi, a fi in *continua coatingere*.

Si apoi partea cea mai mare a dilei sermanulu baetielu e fortiatu a o petrece intre patru pareti, unde este vecsatu cu felu de felu de secature pedagogice, precum cetirea si scrierea in mai multe limbi, se incórda memori'a cu socoti grele, totu lucruri, de cari numai multu mai tardiu va avé trebuintia, si a caroru folosu ei nu-lu pricepu.

Si tóte aceste in aceea etate primitiva, candu universulu cu nenumeratele-i variatiuni pentru elu este „terra incognita“, candu ferbe intr'insulu dorulu dupa cunoscintie empirice, câtu mai variate, cari tóte i intindu placeri delicióse, candu farmecele naturei, cari cu grandiósele-i fenomene si omului incaruntitu in esperintie i descoperu nóue placeri, pentru dînsulu ar fi atãtu mai pretióse, cãci i sunt totu lucruri transcendentale, a caroru cunoscintia inse i este neaparatu de trebuintia, si cari i cultivéza inim'a si desvólta judecat'a.

Eötvös, cari insu-si apartienendu unei familie aristocratice, a avutu ocasiunea a cunósce si condamnă ratacit'a metoda de educatiune, ce domnesce in clasele mai nalte, in faimosulu seu romanu „Karthausi“ intre altele fórte nimeritu dice: „Ce nesocotita e educatiunea mai vêtosu a acelor prunci, cari spre nefericirea loru facu parte din cei invidiati, pentru cari

suride unu asiã numitu viitoriu frumosu. Relatiunile cele mai sublime ale vietii, cari sunt intre mama si copilu, li sunt necunoscutu. . . Esîndu din manile acelor educatori, carora li sa incredintiatu prim'a loru educatiune — baetulu va pricepe póte trei limbi, numai limbagiulu inimei i va fi necunoscutu, pentru cã educatiunea prim'a tóte i-au desvoltatu, *nepo-leita numai inim'a i-a remasu*“

Si despre rezultatulu educatiunii ulterióre ai astoru-felu de individi, la cari de alaturea cu bas'a li s'a semenatu si sementi'a coruptiunei, dice mai departe: „Si astfelu ésa junele din cerculu educatiunii sale, plinu de cunoscintie, dar tristu, bine cunoscêndu si diu'a dóra in care Brutu si-a salvatu patri'a, si aceea in carea Leonida la Thermopile si-a versatu sangele pentru Ellade, dar far' a simti, cã se afla in lume unu ce, pentru care si elu ar puté face asemenea eroiloru numiti: e unu june cultu, dar cu simtieminte vescedite. Educatiunea i sa finitu, e de dóue-dieci de ani. . . si n'are inima!“

Dar sè ascultãmu pe unu altu barbatu:

„Candu vedu o fintia frageda, dice anglesulu Paulding, in a carei fatia palida si posomorita se oglindéza dórulu nestimperatu de a gustá cu bucuri a placerea ce i-ar intinde festivitãtea naturei, care in locu de a-si intarí slabutiile sale membre prin sburdarea in aerulu liberu, otielindu-le astfelu pentru a puté suportá mai tardiu sarcinele vietii, este menatu de vendiatorii de suflète la scóla, unde apoi e constrinsu a siedé pe banca 4—5 óre ne'ntre-ruptu pentru d'a bovisá lucruri, ce nu le pricepe: la privirea acestui tristu tablou nu potu decãtu a compatimí din suflétu pe sermanulu baetu, care e sclavulu si viptim'a vanitãtii parintiloru si a nebuniei invetiatoriloru!“

Astfelu judeca simtiulu umanu. Se ascultãmu acum pe mediculu specialistu, care mai multu este competente in acésta importanta cauza, a carui opiniune inse, durere, chiar in astfelu de afaceri fórte raru se consultéza. Renumitulu psichiartistu americanu Brigham dice intr'altele urmatóriele:

„Cerebrulu (crerii) e organulu materialu, prin care se manifesta tóte facultãtile spirituale; elu e fórte delicatu, si in etatea copilãriei numai putinu desvoltatu, iritatiunea lui pré mare in acestu periodu e de totu riscata. . . Pana la alu 7-lea anu, substanti'a creriloru e inca in stadiulu schimbãtosu. Pan' ací cere-

*) „Verstandesbildung des Kindes“ etc.

brulu e mai multu sangiosu decâtu ori candu mai tardiu, in proportiune cu cantitatea sa. De aci in colo cresce repede, mai repede decâtu ori care altu organu.“

Candu fisiologulu, psychologulu si filantropulu, va sè dica ratiunea si inim'a se intr'unescu in a combata vitiulu stricatiosu a cutarei clase sociale, demonstrandu in modu eclatante imensele daune, ce se causéza prin acestu germene alu putrediunei morale de a dreptulu particulariloru molipsiti si mijlocitu prin ei intregi omenimi: cine ar crede absurd'a apariiune, cà individii, cari desconsidera judecat'a ratiunii sanetóse si inimei nobile sunt chiar aceia, cari apartieniu clasei asiá numite culta!

Ce ironía!

(Va urmá)

Georgiu Vuia.

Doi ochi.

Doi ochi iubescu in a mea viétia,
Lucescu cá dóue stele 'n ceriu;
S' in a loru farmecu de dulcétia,
Eu privescu lumea ca-unu misteriu.

Divinu momentu de fericire
Avutu-am candu mi s'au ivitu,
S' intr'unu visu tainicu de iubire
Mintele mele-au ratacitu.

Ah stele mandre, stralucitóre
Tesauru scumpu nepretiuitu!
A vóstre raze alinatóre
Luci-mi-or óre pana 'n sfersitu?

Eu v'am juratu vóue credintia
Si-amoru fidelu pan' la mormentu;
Dar credu, cà chinu si suferintia
Ne-astépt' aice pe pamentu!

Costantinu Morariu.

Renegatul u.

Novela din suferintiele Romanului.

(Urmare.)

— „Cuiu cu cuiu“ sè fia dara, Vasilia draga! — continuà apoi Petru. — Cele ce le-ai disu tu sunt drepte. Ceriulu inca resplatesce binele cu bine, ér reulu numai cu reu! Bine dar, mane nópte sè ni luàmú si noi resplat'a nóstra drépta! . . .

— Acum esti omu! Acum ér mi esti frate! — i díse Vasilia.

Si lu-imbratisià apoi cu iubire.

. . . . .
. . . . .

Vedemu apoi o multime de voinici care de care mai sdravenu, aparendu din tóte partile, si intrandu cu totii la pastoriulu Nicolae.

Dupa unu restimpu mai indelungatu i vedemu apoi dimpreuna cu Vasilia indepartandu-se de aci, si in diferite directiuni disparendu prin misteriósele potece ale codrilor.

Si nu peste multu, vedemu cà si lumin'a se stinse in cas'a pastoriului Nicolae.

O linisce si tacere neconturbata a noptii se intinse éra peste acesti munti si codri stravechi. Numai din candu in candu se mai audiea in liniscea acést'a adanca din indepartare echoulu tainicu a câte unei doine petrundiátórie, cantate de voinicii disparuti.

„Si de-a fi vr'unu de-a nost'
L'oiu lasá unde-a mai fostu;
Ér de-a fi vr'unu prepaditu,
De prin alte tieri venitú,
Rade-i-oiu unu pumnu sgárcitu,
Sè-i sara ochii din capu
De elu lumea ca s'o scapu!“ . . .

Si de catra satulu Vulturesci, unde in mii de partii se resfrangea echoulu tainicu, resuná prin aerulu linu alu noptii canteculu miscatoriu :

„Me ducu mandra sè-lu pripescu,
Cà-i ciocoiu de cei mai mari,
Ce sè 'nehina la gritiari,
Si-i ciocoiu de cei sgárciti
Ce n'au mila de lipsiti;
Pe tierani i chinuiesce,
Pe seraci nu-i miluiesce!“ . . .

Cutremuratórie sunete!

Omulu par' cà se simtiea intre nefericitii codri stravechi a frumósei Bucovine, unde regele codriloru erá pe aceste timpuri vestitulú Darie, si unde aceste cantece haiducesci insuflau atát'a teróre tiraniloru asupritori.

Omulu par' cà s'affá in biét'a Moldova sugrumata, unde voivodulu Constantinu Mavrocordatú facea in aceste timpuri sè tiépe de durere totu romanulu, si unde aceste cantece de resbunare si bratiulu puternicu alu haiducului Bujoru faceau pe jafuitorii neamului romanu sè racnéscá de spaima.

Nu peste multu incetara apoi si echourile ale acestoru cantece tainice, càci voinicii nostri, inca inainte de ce a datu de a se crepá de diua, se aflau cu totii in satele loru, la locasiulu loru.

IV.

Cavalerulu noptii.

Dupa convenirea lui Vasilia cu Petru la pastoriulu Nicolae, vedemu a dóu'a di inainte de amédia-di o trasura eleganta cu patru cai manandu catra satulu Valcele si tienendu catra castelulu curtii Domnesci din acestu satu.

Domnulu acestei curti erá contele Székelyfy János.

Pe candu trasur'a amintita se apropiá totu mai tare de castelu, pe atunci contele Székelyfy cu feciorulu seu junisianu Dénes petreceau la olalta in parculu castelului la laculu incantatoriu ce s'afflá ací. Din distractiune pescuiau pe intrepute intr'unu remasiagu, cà acel'a, — care pana la prandiu va pescuí pescii cei mai multi, va câstigá trei-diece de taleri.

Betranulu conte sciea siguru, cà feciorulu seu va dobandí ori-si-cum acestu remasiagu, pentru cà elu avea chiar lipsa de sum'a acést'a, inse pentru aceea totusi avea cea mai mare petrecere si delectare in remasiagulu acest'a, fiindu cà se desfatá cu placere, càta truda si-dà feciorulu seu cà sè fia invingatoriu.

Soci'a contelui, si fraged'a sa copilitia Etelca, care abié numerá siepte-spre-diece primaveri ale vietii sale si erá donata de natura cu uná esterioru destulu de frumosu si atragatoriu, se aflau in castelu la o ferésta, de unde se putea vedé chiar bine trasur'a straina ce nu mai erá departe.

— Mama scumpa! — audimu pe copiliti'a Etelca adresandu-se catra mama-sa cu o facia plina de bucuría extraordinaria. — Mie mi se impare cà si candu trasur'a acést'a ar fi a baronului Pusztafy?

— Asié mi-vine si mie, — respunde mama-sa.

— Da . . . da, e aceea . . . acum o cunoscu! — eschiamá apoi Etelca, tresarindu de o bucuría nedescriptibila.

Si dimpreuna apoi cu mama-sa, care inca simtiea o bucuría totu atâtu de mare, sarira de la ferésta si alergara in teras'a parterului, cà sè intimpine óspetii atâtu de placuti si imbucuratori.

La scirea acést'a indata sosira pe terasa si contele betranu cu feciorulu seu.

Si sosi apoi si trasur'a atâtu de asteptata, care intr'adeveru erá a baronului Pusztafy, si in care s'afflá unu tineru si o juna, ambii copíi a baronului, cu unchiulu loru Béla.

Pe cestu din urma dejá lu-cunóscemu.

L'am fostu vediutu in „camer'a de tortura“ inaintea „butucului.“ Dar pe copíi baronului, Pista si Emilia, pe acestia acuma prima-óra i vedemu.

Junele Pista erá o aparintia destulu de interesanta. Inse tóta atentiunea si admirarea nóstra ni-o atrage sora-sa Emilia. Natur'a cu mana hazarda a impartitu frumsetiele sale acestei copile. Déca Paris din mitología ar fi diaritu-o, cu statur'a si tali'a ei atâtu de gratioasa si rapitória, cu miscările ei suave cá alu unui angeru, cu faci'a ei de atât'a farmecu, de intrecea ori ce idealu alu celor mai inspirati poeti, cu acelu surisu dulce de pe buzutiile ei purpuré, care ti-para mai dragu, mai insufletitoriu decâtu floriloru róu'a si zefirii lini, — cu acei ochisiori ai ei, cari pareau a fi destinati cá sè aprinda in tóte animile foculu fericitoriu alu amorului, — si cu acelu sinisioru deliciosu alu ei, pentru care par' cà si viéti'a ti-ai fi rescatu-o bucurosu, numai odata déca lu-ai fi pututu aniná cu voluptate la bratiiele tale, da, déca Paris o ar fi vediutu-o, siguru acestei dinisióre i-ar fi rezervatu merulu lui de auru.

Inse nu pentru Paris, ci pentru fericitulu june Dénes, fidantiatulu Emiliei, a fostu destinata fericirea aceea, sè-i prinda manutiile ei dalbe cá lebed'a, sè-i ajute la scoborire din trasura, sè-i intimpine surisulu si privirea ei plina de amoru imbetatoriu, s'o stranga apoi la sinulu seu cu iubirea unui Romeo pe Iulia sa, si in sarutarile loru dulci sè intréca chiar si fericirea lui Zeus in bratiiele Le-dei sale.

Dar o delectare cu totulu extraordinaria intimpina ochii nostri acum la revederea acestoru dóue familie Domnesci.

Nu numai pe Dénes cu Emilia i vedemu in imbratisiári de iubire intima, fara o asemenea scena desfatatória diarimu si de a supra pe terasa.

Copilitia de casa Etelca, in tremurári de iubire fericitória asemenea asteptá ací cu bratiiele deschise pe fidantiatulu ei, pe junele baronu Pusztafy, care indata ce a diaritu-o, — alergase cu nestemperu la sinulu ei dulce.

Rara fericire! Dóue parechi inamorate, cari inainte de acést'a cu o luna d'odata se fidantiara, se revediura acum. Dóue familii se reintêlnira acum, intre cari o dupla legatura se inchieiase.

Unu frate si-o sora erau iubiti d'o sora si unu frate.

La familia contelui Székelyfy diu'a de adi se prefacù intr'o di festiva.

Intre petreceri si veselia generala ce dominá in acestu castelu, trecù rapede si prandiulu splendidu si frugalu, si dup'amédia-di éra vedemu aceste dóue parechi fericite la laculu din parculu castelului intr'o amusare delectatória.

I aflámu ací pe toti pescuindu.

— O lume pentru unu pesce! — eschiamara cá de odata si Dénes, si Pista, aruncandú-si unghitiile in apa.

Si candu apoi Pista a fostu acelu invidiabilu, care mai antáiu si-a trasu unghiti'a din apa scotiendu unu pesce, dinsulu atunci intr' unu estasu nedescriptibilu alergà la scump'a sa Emilia, de la care a câstigatu remasiagulu facutu — sarutulu ei.

Si-apoi pescuitulu se continuà cu energiá totu mai mare, càci mai tardiu nu numai Pista, ci si Dénes, si pe langa ei si Emilia cu Etelca inca câstigara remasiagurile, — si perdiatoriulu nu érá mai putínu fericitu decâtu câstigatoriuulu, pentru cà pe sub sóre nici unulu nu cunoscea o perdere mai dulce si sublima decâtu : sarutulu, ce-lu trebuia sè-lu deie adoratului séu adoratei.

Dar cá tóte pe pamentu, si petrecerea acést'a atátu de cordiala si placuta trebui sè-si aiba finitu.

Nemilosulu Béla li-conturbà fericirea acést'a.

— Sè mergemu dragii mei! — díse dinsulu adresandu-se catra Pista si Emilia.

— Oh inca nu, mai este vreme! — lamentara tinerii toti d'odata.

— Nu se póte! — díse Béla seriosu si cu strictétia. — Si asié amu remasu pré multu. Cinci óre dejá au trecutu, si déca voimu cá sè trecemu peste „gur'a ursului“ inainte de ce se inséra, trebue fara intardiare sè plecàmu.

— Asié e, dragii mei! — aprobara si betranulu conte Székelyfy cu soci'a sa.

Sermanii fericiti nefericiti trebuira sè se induplece si s'asculte sfaturile betraniloru.

Si nu peste multu timpu vedemu apoi trasur'a baronului Pusztafy parasindu castelulu Domnescu si esíndu din satulu Valcele.

Erá cam dupa siese óre sér'a, candu ajuns se trasur'a acést'a la loculu asié numitu : „fan-

tan'a popii“, de unde drumulu catra „gur'a ursului“ incepea a fi totu mai tiepisiu si trasur'a numai in pasi putea sè inainteze.

Mai bine de dóue óre tiene acestu suitu.

Si selbaticu, ma ingrozitoriu e pentru bietulu caletoriu acestu drumu.

Deosebitu dóue pasage, asié numitele : „strimtur'a mica“ si strimtur'a mare“ sunt cele mai infricosiate. Pasagiele aceste si-au numirea loru de la nesce stanci colosale cari se redica de ambele parti ale drumului, si drumulu intr'atát'a e de instrimtoratu intre ele, de abié póte trece o singura trasura. Dar deosebitu infricosiate sunt aceste „strimturi“ nu numai pentru cà si in drépt'a si in stang'a vedi cu fiori bolovani de piétra atêrnandu din stancile colosale ce ti-se pléca a supra capului, fara in vremi furtunóse nu arare-ori rumpu din stancile aceste câte unu bolovanu, la caderea lui cutremurandu-se sub elu pamentulu, asié încátu numai cu viétia in dinti treci pe ací, si afara de aceste acesti bolovani teribili incuia dinaintea desperatului caletoriu chiar si ingustulu pasagiu, încátu sermanulu séu e constrinsu a se rentórce cu trasur'a, séu déca i ajungu puterile, trebuia sè se chinuie cu órele intregi pana ce rostogolesce bolovanulu din drumu.

Inse in mesur'a cea mai mare se ingrozesce omulu de „strimtur'a mare.“ Ací nu numai pasagiulu, ci si drumulu care conduce la acestu periculosu pasagiu e atátu de ingustu, încátu déca fatalitatea cruda voiesce sè te bata, si ti-arunca in acestu pasagiu vre-unu atare bolovanu ruptu din stanca, pe care sè nu-lu poti delaturá din cale, atunci te vedi cu infiorare inchisu ca si intr'unu carceru, càci de ací trasur'a nu ti-o mai poti inturná, déca nu voiesci sè te imburdi cu ea in restópele ametitórie ce-su de ambele parti a drumului.

Prin aceste locuri avea sè tréca trasur'a baronului Pusztafy, cá sè póta trece apoi si peste — „gur'a ursului.“

Erá dupa siepte óre sér'a candu ajuns se la „stsimtur'a mica.“

— Ce e? — intrebà ací Béla, vediendu cà trasur'a se opresce la gur'a „strimturei.“

— E reu! — respunse birjariulu Mozsi.

— Dar ce e?

— Unu bolovanu! . . .

(Va urmá.)

Mihaiu Cirlea.

RANELE NATIUNII.

— Romanu, de IOSIFU VULCANU. —

(Urmare.)

In contrastu cu tinerii magiari, cari la asemenea ocazioni, au datin'a d'a face musica de pisici, a sparge tóte ferestile respectivului, a-i periclitá astu-felu si viéti'a, pe scurtu a face unu scandalu mare: tinerii Romani decisera, cá în ordinea cea mai buna se voru duce pana la cas'a in care siedea Pista, — sè-lu numimu de acuma inainte si noi asiá! — Si oprindu-se sub ferestile lui, voru cantá armoniosu si linu imnulu nationalu: „Descépta-te Romane!“

Asta procedere — dupa parerea lor — erá sè fia o satira fina. Pista, inteligentu ce este, — diceau acci tineri, — va trebui sè védia, cá serenad'a acést'a nu e decátu o batjocura; si déca mai are in peptulu seu o schinteia de simtiu nationalu, aceea de siguru se va aprinde, i va causá remuscare, lu-va acúsá.

Si numai atât'a erá scopulu lor.

Ei, cari in trecutu stimau atâtu de multu pe Stefanu Zimbranu, totu mai sperau inca, cá acél'a se va rentórcé in taber'a nationala si va fi éراسi Romanu, precum a fostu.

Si spre a se puté realisá acésta sperantia a lor, ei credeau, cá desceptarea consciintiei nationale a lui va fi mijloculu celu mai bunu.

Éta caus'a, pentru care dinsii alesera acestu modu de demonstratiune.

Intr'aceste, fiindu cá noi Romanii nu scimu sè pregatimu nimica in secretu si sè suprindemu lumea cu ceva neasteptatu, scirea acestei demonstratiuni se respandí prin totu orasiulu. Toti locuitorii scieau, cá de séra tinerimea romana are sè faca o demonstratiune in contra lui Zimbranu.

Cu tóte aceste inse nimene nu sciea, cá ce felu de demonstratiune va fi aceea? Cum se va face? Spargese-voru ferestile? Numai atât'a se presupunea de siguru, cá se va face o musica de pisici. Opiniunea publicá nu-si puté intipuí o demonstratiune — fara musica de pisici.

Pista inca audí acést'a si se tulburá fórté. Irítatu ce erá, se asteptá la unu scandalu mare si erá decisu a pedepsi aspru pe toti faptuitorii acestuia.

Pentru prima-óra acuma avea sè aplice puterea oficiulu seu spre a dictá o pedépsa, si éta — ce intemplantare a sortii! elu avea sè o intrebuintieze tocmái in contra connationaliloru sei, tocmái in contra aceloru tineri cari mai de multu lu-adorau, cáci dinsulu desceptase si desvoltase in ei ide'a romanismului si despretiulu renegatiloru; tocmái in contra fostiloru sei invetiacei, pe cari dinsulu i introduse la gradulu celu mai innaltu alu insufletirii.

Inspiratiunea ce li-a facutu, arm'a ce li-a datu in mana, acuma se intorcea in contra lui. Pe cine n'ar fi petrnsu acést'a?

Nici elu nu remase neemotiunatu. Dar sustinerea autoritatii sale suprimá tóte simtiemintele din internulu seu. Numai la ast'a se gândi.

— Ori ce profesiune politica am avutu eu in trecutu, ori ce a invetiatu acci tineri de la mine, — si-dise elu, — un'a inse nu li-am spusu nici odata, cá adeca sè faca scandalu. Ori in contra cui s'ar inscená acésta demonstratiune, eu cá siefulu politiei locale asiú fi silitu sè pedepsescu pe urditorii si sevêrsitorii ei: cu atâtu mai vêrtosu trebuie dara sè procedu aspru

acuma, candu aceea se indrépta tocmái in contra mea, in contra respectulu datoritu rangulu meu. Romani séu unguri o facu, nu me privesce; nu potu sè facu deosebire intre nimene; trebuie sè fíu totu-de-una dreptu si nepartialu.

Si dupa aceste meditatiuni se pregati bine pentru evenimintele ce aveau sè urméze de séra.

Elu se asteptá la unu scandalu mare, inse fiindu cá spionii lui nu-i putura aduce nici o informatiune despre detaiurile acestuia, nu sciea nimica pozitivu.

A impededá inca in germine esecutarea planulu — nu putea, cáci pregatirile — despre cari affá — nu erau de natura cá sè conturbé liniscea publica.

Deci hotari sè astepte gata evenimintele ce aveau sè se petróca, si a arestá numai atunce pe capii demonstratiunii.

Amicii lui magiari, cáci Bumbescu si ceialti — audindu ce se vorbesce prin orasiu — nu cutediau sè se ivésca la elu in diu'a acést'a, lu-invítara sè mérga in sér'a aceea la ei, spre a se scuti in contra eventualitátiloru neplacute; inse dinsulu li refusá cererea, dicéndu, cá nu e datin'a lui de a fugí din fati'a pericolulu, deci va remaué a casa sè védia cine va cutediá sè-lu atace?

Deci elu remase a casa. Inse nici dintre amicii sei magiari nu i se oferí nici unulu sè petróca sér'a dimpreuna, spre a-lu ajutá in pericolu; toti se retraserá si aceia in locuri sigure. Nimene nu cutediá a se espune unei neplaceri.

Cu tóte aceste dinsulu nu se affá singuru. Commissariulu de siguritate vini cu toti feciorii, pusi la dispositiunea lui, a-i fi intru ajutoriu, a-lu aপরá de tóte atacurile si a prinde numai decátu pe autorii tulburării.

Asiá dara nu se putea teme. Asteptá pregatitu si armatu decursulu evenimentelor.

In sfrisitu sér'a sosi. Curiositatea orasieniloru ajunse la culme. Toti aseptau cu atentiune incordata inceputulu — scandalulu.

Si cum se facú intunerecu, tinerii romani incepura a se aduná din tóte partile in piatia, si dupa ce mai toti se aflara de fatia, pornira in ordinea cea mai frumósa, spre strad'a in care siedea Pista.

Dupa ei urmá unu publicu numerosu, compus din totu feliulu de ómeni curiosi, cari doriau sè fia de fatia la acestu actu, sè védia tóte cele ce se voru intemplantá.

Si cu cátu inaintau mai multu, cu atât'a si acestu publicu se mariá, cáci totu mai viniau ómeni de pe tóte stradele.

In urma apoi convoiulu sosi inaintea casei in care siedea Pista. Tinerii romani se oprira inaintea ei, — ér publiculu remase la o departare óre-care, de unde se puteau vedé tóte câte se voru petrece.

Tinerii se pusera in ordine si — conformu planulu lor — intonara sublimulu imnu nationalu: „Descépta-te Romane!“

Si cantarea resuná armoniosu, corectu.

Uimirea fu generala.

Toti se asteptau la unu scandalu, si — in locu de acesta — éta li se oferí o desfetare spirituala.

Strof'a prima se fini.

Publiculu totu mai sperá, cá continuare va fi o musica de pisici si astu-felu va puté ride, cá cum batjocurescu Romanii pe unu Romanu.

Dar tinerii incepura sè cante strof'a a d'ou'a, totu asiá de bine, linu si dulce . . .

Unii dintre ascultatori erau p'aci sè créda, cá ast'a nici decátu nu e vr'o batjocura, ci o serenada frumósa.

Si din caus'a acést'a cáti-va si incepura a se necasi.

Inse pórt'a casei in care siedeá Pista se deschise de odata. Comissariulu de siguritate si feciorii lui esíra toti calare, si intr'unu minutu incungiurara si cuprinsera pe tinerii cantatori.

Publiculu privitoriu, vedendu acést'a, o tuli la fuga, temendu-se de urmári.

Tinerii romani vedendu-se incungiurati, nu incetara totusi a cantá frumosu, cá mai nainte, fara cá sè li pasa de panduri.

Inse comissariulu de siguritate dede ordinu pandurilor sei, si a aceia — calari cum erau — sarira in mijloculu cantatoriloru.

Firesce, cá in urmarea acesteia cantarea trebui sè 'ncete.

Comissariulu, cá unu erou care conduce o batalia, strigà in tonu de generalu :

— Stati si ve predati toti !

— Pentru ce ? — strigà unulu dintre tineri.

— Pentru cá ati facutu unu scandalu mare, ati conturbatu liniscea publica, — response comissariulu.

— Cum asiá ? — intrebà totu acelu tineru, carele erà celu mai betranu intre toti.

— Ati voitu sè atíatiu poporulu.

— Noi ?

— Da. Ati cantatu unu cantecu revolutionariu, opritu, ati cantatu „Descépta-te Romane !“

— Acest'a e pecatulu celu mare ? — intrebà tinerulu de mai-nainte.

— Acest'a, — response comissariulu, — domnulu solgabireu ni-a datu porunca aspra sè nu se mai cante „Descépta-te Romane !“

— Asiá, — dise tinerulu. Pré bine. Sè traiésca dara domnulu solgabireu !

Si tinerii romani repetira toti in coru :

— Sè traiésca domnulu solgabireu !

Resunà strad'a de acestu strigatu.

La acést'a apoi publiculu din departare erupse intr'unu hohotu. Nici odata astu-felu de musica de pisici nu s'a datu inca nimenuia.

Comissariulu de siguritate, iritatu prin acestu risetu de batjocura, strigà tineriloru in tonu stentoricu :

— Plecati inaintea mea toti la comissariatu !

— Domnule comissariu, — incepù totu acea voce dintre tineri, care pareá a fi a conducatoriulu loru, — vomu fi pré multi, déca vomu merge toti. Lasa-ne acuma sè mergemu catra casa, si-apoi mane deminétia la nóue óre toti ne vomu infatísiá la dta.

— Cine mi-va garantá acést'a ? — intrebà comissariulu.

— Eu, — response tinerulu de pan'acuma.

— Dta ? Cine esti dta ? — intrebà comissariulu.

Si tinerulu response :

— Me miru, cá nu me cunosci, cáci adese-ori amu vorbitu la olalta. Dar fiindu cá nu vrei sè me cunosci, éta ti-spunu cine sum : avocatulu Aureliu Pompilescu.

Si la audiulu acestui nume tinerimea strigà de odata intr'unu cugetu si cu o simtire :

— Sè traiésca !

Comissariulu inca voiá sè scape de acést'a situatiune incurcata. N'avea nici o placere sè aiba la sine peste nópte asiá tineri multi. Dar se temea si de urmári. Deci primu cu placere ofertulu lui Aureliu, si i response :

— E bine, in adeveru acuma mi-aducu a minte, cá eu te cunosc. Asiá dara, fiindu cá dta garantezi infatísierea tuturora pe mane deminétia la nóue óre in oficiulu meu, puteti merge toti catra casa. Dta inse vei fi respundiatoriu.

— Voiu fi, — response Aureliu.

— Poti sè ffi, — response altu tineru, — cáci toti ne vomu infatísiá.

— Pré bine, — dise érasí comissariulu, — acuma ve invitú sè ve imprasciatu si sè mergeti toti catra casa in pace si linisce.

In urmarea acestei provocári tinerii se departara toti care incatrà, si strad'a remase érasí desiérta si Pista puté sè dórma liniscitu, déca l'a lasatu consciintia.

In deminétia urmatoria toti tinerii se adunara, cá sè se 'nfatísidie la comissariulu de siguritate.

In mijloculu loru se afá si Aureliu.

Fiindu cá intre dinsi erau si cáti-va studinti, cari puteau fi espusi unoru neplaceri pentru participarea loru la actulu din sér'a trecuta, Aureliu li propose, cá dinsi sè se retraga, sè nu se infatísiere la comissariulu, cáci dinsulu nu-i va spune.

Inse aceia refusara propunerea, dicéndu :

— Nu, domnule ! Dta ai garantatu infatísierea nóstra a tuturora. Va sè dica ti-ai angagiatu onórea. Noi dara trebuie sè mergemu toti, cá nu cumva sè te compromiti pentru noi.

Si la timpulu hotaritu se infatísiara toti la comissariulu.

Si investigatiunea se incepù.

Resultatulu fu, cá studentii fure toti eschisi din scóla, si actele se transpusera la tribunalulu corectionalu, spre a intentá in contra lui Aureliu, urditoriulu si conducatoriulu acestei demonstratiuni, unu procesu criminalu pentru tulburarea silnica a liniscei publice.

Acest'a fu primulu debutu alu lui Pista.

VII.

Imitatorii maestrului.

Faptulu acest'a nu remase fara efect. Din contra, a produsu o impressiune fórté mare in totu comitatulu.

Pan'acuma erá iertatu sè se cante „Destépta-te Romane !“ Nimene nu se scandalisá la audiulu acestui imnu nationalu, cu atátu mai putínu vedea intr'insulu vr'unu apelu la tulburarea liniscei publice séu vr'unu strigatu la resbunare ; ma de multe ori, candu erau bine dispusi, ceea ce se imtemplá mai alesu candu Romanii le faceau pe vointia, si ungunii lu-cantau dimpreuna cu Romanii.

Nici unu ungunu n'ar fi visatu sè blamedie astu-felu imnulu natiunii romane, cu atátu mai putínu ar fi cutediatu sè-lu oprésca, temendu-se de opiniunea publica a majoritatii precumpenitorie romane.

Acestu rolú cutediatoriu a fostu rezervatu pentru unu Romanu.

Unu nou Erostratu !

E bine, candu s'a latitu scirea prin comitatu, cá

noulu jude administrativu — si tocmai celu din centru — Zimbranu Pista a opritu a se mai cantá „Destépta-te Romane!“ si cá a pedepsitu aspru pe cei ce l'au cantatu, ungurii si-risera pe sub mustetie cu bucuria, si dísera:

— Acest'a e adeveratulu Romanu si unu bunu patriotu. Elu a facutu ceea ce noi ungurii n'amu fi cutediatu. Sè traiésca!

Si dupa aceste Pista fu intimpinatu din partea loru pretotu-indene cu distinctiune si mai mare, purtatu pe umere si divinísatu.

Romanii putini, cari mai remasera fideli stindardului nationalu, se intristara si indignara fórte, vedendu acésta decadintia a unui fostu confrate alu loru.

Dar ce folosu? Albinescu si Pomplilescu, ori cátu de inversiunati erau, nu putura sè impedece ordonanti'a judelui administrativu, si astu-felu „Destépta-te Romane“ nu se mai putú cantá in publicitate.

Apoi Pompilescu mai erá incurcatu si in dóue processe. Unulu intentatu in contra lui de fisculu comitatului pentu „ofensarea scaunului,“ — altulu pusu in curgere de Pist'a pentu „tulburarea silnica a liniscei publice.“

Dar nu-i pasá multu nici de unulu. Incátu pentu celu d'antáiu erá siguru, cá se va decide in contra lui; dar se mangaiá, cá celu putinu l'a blamat. Dar de alu doile nu se temea de felu, necredendu, cá tribunalulu sè fia in stare a-lu condamnă.

Ceialalti Romani inse erau mai slabi de angeru. Ei, vedendu, cá cu ce placere fu primitu din partea unguiloru afrontulu lui Pista, si cá terorisarea a inceputu sè ieie din ce in ce dimensiuni si mai mari, se pitulira si mai tare si nu mai cutediara nici a vorbí in locuri publice romanesce.

Éra altii carora consciinti'a nationala le permittea a face acést'a, vedendu efectulu produsu de Stefanu, decisera sè face si ei asiá ceva din partea loru, cá astu-felu sè capete si ei o recompensa óre-care si sè se bucare de o viétia mai comóda.

Cimbrudanu introduse in comun'a sa curatu-romana limb'a unguéscu in oficiu, sperandu a-si puté câstigá astu-felu mai siguru favorulu domnului vice-comite.

Bumbescu, carele mai de multu — cá nationalistu mare ce erá — lucrá tóte processele sale (alu caroru numeru inse nu pré fu mare) romanesce: de odata par cá uitá acésta limba, numai cá sè-si atraga simpath'a presiedintelui cá acel'a sè-lu recomande de jude la acelu tribunalulu.

Negru si-tramise pruncii la o scóla calvinésca, sè invetie „limb'a statului“ fara care — precum spuse dinsulu judelui administrativu, relatandu-i acestu faptu alu seu — in patri'a nóstra nimene nu se póte numí omu cultu. Prin ast'a elu credea a-si câstigá indulginti'a judelui administrativu, de care avea mare trebuintia, fiindu dinsulu pré incurcatu cu sate-nii sei pentu unele afaceri compromitetórie.

Siesanu eschise din cancelari'a sa tóte diuariele romane si aboná pe cele mai estravagante din cele unguéscu. Totu-odata nu intardiá a aduce acestu actu la cunoscenti'a comitelui supremu, care inca de multisioru i promisele unu postu.

Gabilescu imbracá indata haine unguéscu, si-sucí mustetiele cá unu husaru si si-puse pe cisme niste

pinteni, incátu zuraitulu loru se audiea din a trei'a strada. Prin acést'a elu sperá sè convinga pe toti ungurii, cá e unu bunu patriotu si prin urmare vrednicu pentu postulu de proto-notariu, la care aspirá.

Recitianu scóse prin inriurirea sa, de se alese in comun'a lui romana unu notariu unguuru. Astu-felu si elu se tinea indreptatitu la vr'o recompensa, de esemplu la postulu de inspectoru scolaru comitatensu carele tocmai erá vacantu.

Punteanu, vechiu rivalu alu colegului seu, inca nu putú privi cu nepasare acésta schimbare a lucruriloru si mai alesu escelarea confratelui seu in Christosu, deci se puse si elu si introduse in scól'a confesional'a limb'a unguéscu obligatória.

Tóte aceste inse erau niste escelári pré mici pentu parintele protopopu Semproniu Plopescu. Tineru si esaltatu ce erá, spiritulu lui nu se putú multimí cu o escelare asiá de simpla cá cele ale colegiloru sei. Elu erá protopopu, aspirá la o distinctiune mai mare. De ar fi fostu veduvu, putea sè spere si unu scaunu episcopescu. Inse avendu socia, trebuia sè cam ciunte aripele fantasiei sale in directiunea acést'a; trebuia sè se multiamésca cu o distinctiune mai mica. Inse totusi i mai remaneau destule campuri pentu a-si puté saturá poft'a de imbuibare. De esemplu putea sè ajunga consiliariu la ministeriulu de culte. Si acésta ar fi satisfacutu deplinu speranti'a sa. A ajunge consiliariu ministerialu, erá aspiratiunea sa cea mai placuta.

Spre acestu scopu dara dinsulu hotari sè facea unu actu de sensatiune mare, sè atraga atentiunea nu numai a celorla din comitatu, dar si a celorla mai departati, a tierii intregi, prin urmare si a ministriloru.

Va sè dica, avea sè produca unu ce neasteptatu, ne mai pomenitu, cá sè suprinda pe toti.

Inse ce?

Nu erá greu de ghicitu pentu elu.

Parintele Plopescu avea óresi-care inclinatiune pentu poesia, elu sciea o multime de frase, intrebuintiate de mii si mii de autori, invetiase si o colectiune buna de citatiuni din sant'a scriptura; tóte aceste insotite de unu curagiu marisioru, si de o voce cam afectata si fortiata, dar la aparintia sonóra: elu se credea unu oratoru mare.

Afara de barb'a lui, pentu care din fragedele sale tineretie intrebuintiasse totu felulu de unsoiri cosmetice, acést'a formá cea mai mare fala a lui.

Deci fiindu cá elu se credea oratoru mare, gândi, cá pentu dinsulu mijloculu celu mai potrivit d'a escelá si a se face renumitu, va fi, de a tiné unde-va o cuventare in sensu unguéscu, si a nume in o adunare numerósa, — care sè-i duca vestea in multe parti.

Inse elu numai decátu observá, cá déca va vorbí romanesce, nu va avé asiá publicu numerosu. Romanii nu voru pré veni, cáci natiunalistii se voru ferí a-lu ascultá; ér ceialalti si-voru cautá de tréba, si nu voru perde timpulu ascultandu la prediciatii romanesce, cari nu li aducu nici unu folosu. Incátu pentu unguri, la aceia nu putea calculá, cáci dinsii nu pré scieau romanesce, si deosebitu nu intielegeau limbagiulu parintelui Plopescu, in care abia ici-colo se audia câte unu cuventu romanescu intre cele multe latinescei.

(Va urmá.)

S A L O N U ?

Calindarul septemanei.

Duminec'a Orbului, Evang. Ioanu Cap. I st 1 38.

Dumin.	9 21	Prof. Isaia.
Luni	10 22	Sf. Apost. Simon Zilotu (Serb. nat.)
Marti	11 23	Sf. Ierom Mochiu.
Mercuri	12 24	SS. Par. Epifan. Episc. Cyprului.
Joi	13 25	(+) Inalt. Domn. si Mar. Glich.
Vineri	14 26	Sf. Mart. Isidor.
Samb.	15 27	Cuv. Par. Pachomiu celu mare.

Sedinti'a publica solemnă a societății „Petru Maioru.“

Junimea romana din Budapesta si-a procuratu între dilele de comunu, monotóne — si o di de serbatóre, o di extraordinaria, prin arangiarea sedintiei sale publice, ce se tienú in diu'a de 4 16 maiu a. c. cu o solenitate démna atátu de scopulu salutaru alu societății, câtu si de junimea nóstra romana.

La 7 óre erá adunata in elegant'a si spatiós'a sala din gradin'a publica Clemens o cununa frumósa de óspeti, si chiar si straini au participatu la acést'a festivitate, ceea ce inca dovedesce autoritatea si gradulu de cultura sociala a junimei romane. Acolo avuram onóre a salutá pe dómnele : Babesiu, Puscariu, Romanu, Popu, Nicoliciu, Miculescu si pe amabilele dsióre Angelina Babesiu, Iulia Ratiu, Silvia Popu, Eugenia Stupa ; éra dintre domni aflámu între altií si pe Dd. Babesiu, Papu, Romanu, Puscariu, Ioanovicu, Miculescu, Gurbanu.

Sedinti'a o deschisa presied. societății, bravulu si zelosulu june, Georgiu Vuia, cu o frumósa si alésa cuventare, carea fuse primita din partea publiculu cu cea mai viua insufletire.

Corulu societății intoná sub diregerea dlui C. Dragoiu pies'a „Corón'a Moldovei“, care cu melodia-i placuta incantá animile.

Dupa acést'a se ivi ascultatoriulu de filos. G. Ocasiu si rosti disertatiunea sa : „Rescól'a Greciloru si Tudoru Vladimirescu“, care asemenea a avutu parte de aplause.

Dupa ce ér a aparutu corulu vocalu cu „Canteculu“, incepú D. Iul. Puscariu, juristu, a executá pe violina dóue piese fórte bine alese. Multumirea publiculu s'a exprimat la resunarea acestoru piese prin aplause frenetice.

In mijloculu entusiasmulu D. Selceleanu, juristu, vine cu disertatiunea sa „Cantecela si amorulu poporulu romanu“, la a carei audire esundá lav'a de insufletire a ascultatoriloru.

In fine ér aparú corulu vocalu cu pies'a „In maiu.“ Pies'a resuná, si publiculu si-a exprimat placerea, precum la tóte piesele de mai nainte, asié si la acésta din urma, prin aplause.

Apoi in mijloculu insufletirei generale incheide presiedintele sedinti'a, si scaunele asiediate in mijloculu salei se indepartara la o parte.

Asié dara petrecerea cu acést'a inca nu s'a terminatu. Are sè urmeze dantiulu. Abié dadú semnu music'a insufletitória, si damele pe bratiela juniloru saltau cá totu atâte gazele.

Entusiasmulu numai acuma si-ajunse culmea.

Éra o bucuría a privi pe incantatóriela dame, saltandu cu atát'a farmecu cu bravii nostri juni in joculu „Ardelén'a“, care suprinde cu placere chiar si pe straini. Efectulu produsu in peptulu strainiloru si aici s'a dechiaratu prin cuvinte de complacere.

In ór'a de pausa apoi, pentru cá fericirea acést'a sè fia intru câtu se póte de completa, manecandu din puntulu de vedere a neuitaverulu poetu A. Deparatiu, care dice cá :

Dantiulu, canteculu si-amorulu
Sunt isvorulu
Fericirii omenesci.

zelosii dni C. Dragoiu, Chicinu, G. Opra, Vuia, P. Suciú si Emiliu Babesiu, delectara publiculu, cantandu câte-va piese cu o esactitate si originalitate esemplara si rara, între cele mai viue aplause ale ascultatoriloru. Variatiunile de solo le executá D. Chicinu cu desteritate artistica, incátu si strainii se incantara.

Auror'a si-a datu de multu radiele sale prin festile salonulu, si dantiulu inca totu durá.

In fine, precum ori ce, asié si petrecerea acést'a s'a terminatu, lasandu cele mai placute impressiuni in pieptulu tuturor, cari au facutu parte din dins'a.

Unu „Sè traiésca“ societății!

Lazarescu.

B o m b ó n e.

Bolnavulu (in mijloculu operatiunii) : Vai, domnule medicu, voiú murí indata!

Mediculu (depunendu cutitulu) : Asiá dara sè nici nu ne mai trudimu. In lumea cealalta si cu picio-rulu frantu vei puté merge.

*

O femeia de 75 ani intrá la alt'a de 76 ani, cu acéste vorbe :

— Ti-sarutu man'a, iubita matusia . . . Cum te afli?

*

In noulu senatu alu Romaniei — precum se scé — „rosii“ sunt in majoritate.

S'a intemplatu, cá la verificarea titlurilor alegerea unui senatoru, cu numele *Albu*, a fostu nulificata.

In urmarea acesteia unu glumetiú a esclamatu :
— Éta „rosii“ nu suferu in mijloculu loru nici pe unu — „albu.“

C E E N O U ?

Evenimentulu septemanei trecute a fostu esirea a 78 de deputati din clubulu si partidulu guvernamentalu. Dinsii nu vreu sè voteze legatur'a incheiata de curendu între guvernulu magiaru si austriacu. Intre dinsii numai unu Romanu se afla, dlu Stupa. — Delegatiunile s'au deschisu luni la 15 l. c. in Budapesta de catra insu-si imperatulu-rege. Intre membrii delegatiunii unguresci s'a pornitu o agitatie spre a reduce bugetulu ministeriului de resbelu comunu.

Regin'a Belgiei a plecatu in septeman'a trecuta din Budapesta la Viena, unde la calea ferata fu intimpinata de Maj. Sa imperatés'a.

Noulu ministeriu romanescu. Precum anunciaranu in nrulu trecut, ministeriulu generalulu Florescu si-a datu dimissiunea. Domnitoriulu a insarcinatu pe dlu Manoch Costache Epureanu cu formarea noului cabinetu. Acest'a s'a compus astu-felu: Manolache Costache Epureanu presedinte si la lucrări publice, Ionu Brateanu la finantie, Mihaiu Coghăniceanu la externe, G. Vernescu la interne, Chitiu la culte si instructiunea publica, colonelulu Slaniceanu la resbelu, Mihaiu Ferechidi la justitia.

Unu duelu aristocraticu. Principele Vilemu Auersperg si contele Leopoldu Kolowrat, doi tineri, au duelatu in septeman'a trecuta la Praga. Principele fu ranitu, si in urma muri. Acestu incidentu facu mare sensatiune in cercurile austriace si magiare.

O espositiune istorico-artistica s'a deschisu la 10 maiu in Budapesta. Regin'a Belgiei inca o onorá cu visit'a sa. Dins'a a aflu acolo cu suprinde, cá membrii aristocratiei magiare scóu si unguresce.

Omulu cu furculitia. Lectorii nostri nu au uitatu faptulu inghitirei unei furculitii de catra unu tineru, caruia nu i s'a intemplat din acésta cauza nici unu reu, si care a facutu pe tóte diarele franceze si germane sè vorbésca. In dilele din urma s'a facutu operatiunea scóterii furculitii faimóse de catra doctorii Larrei si Labbe si rezultatulu a avutu unu bunu succesu. Intr'o luna celu multu, d. Lausseau va fi pe picioru. Furculitia a devenitu cu totulu négra din cauza multei sale siederii in corpulu tinerului nostru; elu *ocrotu cu ea se i se incadredie spre a o conservá* ca unu straniu souveniru. Unu detaliu a supra dlui Lausseau. Elu este unu bunu musicantu si a compus in urma unu frumosu valsu pe care l'a intitulatu: „Furculiti'a incantata.

Biserica si scóla.

Spre amintire. „Curieriulu“ din Iasi emite urmatória propunere: „La 16 iuniu vítoriu se implinescu patru secole, de candu Stefanu celu Mare se luptá cu turcii pentru sustinerea nationalitáti si a religiunii patriei sale, la Valea-Alba. Credemu, cá timpulu este fórte nimeritu pentru a se celebrá in acea di o ceremonia religiósá in tóta tier'a, spre pomenirea Marelui Domnu si a tuturor filorlu tieriei Moldovei, a caroru óse au inalbitu loculu care acum pórtá numele de Valea-Alba. Sperámu, cá confratii nostri se voru asociá cu noi spre a aduce realisarea acestei idei.“

Romanismulu Bucovinénu a facutu unu pasiu inainte! Orasiulu Sucéva a petitiunatu la diet'a pentru introducerea limbei romane cá limb'a propunetiva la gimnasiulu gr. or. din Sucéva, basandu-se pe uriculu infintiarii gimnasiului, cátu si pe impregiurarea, cá orasiulu Sucéva e locuitu de Romani si celi alti locuitori vorbescu romanescu. Diet'a esaminandu petitiunea orasieniloru a decisu nainte de Pasci pe bas'a argumintelorु acestei petitiuni, de a introduce in anii 1876 si 1877 limb'a romana cá limb'a propunetiva la gimnasiulu din Sucéva, care decisiune a fostu primita de intrég'a dieta fara ori ce improtivire, chiar adversarii adeverati au votatu pentru introducere. Factulu sè fia implinitu, atérna de la sanctiunarea Majestáti Sale. Propunetoriulu a fostu deputatulu Renei de Hir-

seni, de origine Ardelénu. Resultatulu favorabilu se ascrie presiedintelui tierii dlui br. Alesani, italianu, care petreeúdu aici in tíera de abiá doi ani, nu a intardiatu de a aretá simpatí'a si ocrotirea sa italiana a supra sorei sale, limbei romane. D. Ol.

Societati si institute.

Fondulu pentru scól'a romana de fetitie in Clusiu. Statutele acestui fondu s'au intaritu de catra ministeriu. Pe bas'a acestora comitetulu administrativu se constitui definitivu, alegandu-se: presedinte Alesandru Lazaru, cassariu Lazaru Baldi, notariu dr. Gr. Silasi, membrii: Ladislau Vajda, Gavrilu Popu, Vasilie Rosiescu, Leontie Popa si I. Petranu, — si unu membru din sinulu junimei, pe care lu-va alege ea, de la care esíse iniciativ'a infintiarii acestei scóli. Starea fondului e 1362 fl. 33 cr.

Institutulu „Albina“ din Sibíiu, in adunarea sa generala din urma a datu pentru scopuri de folosu comunu 955 fl. 97 cr., din cari 450 fl. s'au destinatu cá contribuire la cladirea institutului teologicu gr. or. din Aradu, — 55 fl. 97 cr. pentru scopuri de binefacere in orasiulu Sibíiu, — ér cei 450 fl. s'a otaritu a se transpune Escel. Sale dlui metropolitu, dr. Ioanu Vancea din Blasiu, cu rugarea de a intrebuintá acésta suma spre scopuri de cultura.

Literatura.

Escelintele nostru poetu dlu D. Petrino ni-a facutu onórea de a tramisu o poesia pentru „Familia.“ Cetitorii nostri voru avé ocasiunea placuta sè cetésca in numerulu vítoriu acésta poesia plina de frumuseti poetice. Totu-odata anuciámu cu bucuria, cá dlu Petrino a avutu bunetatea a ne promite, cá si in vítoriu — candu lu-va iertá timpulu — ni va tramite din productele lirei sale. Astu-felu cunun'a colaboratoriloru nostri éراسi s'a inavutitu si inca cu unulu dintre cei mai distinsi barbati de litere.

Dlu E. d'Albon, unulu dintre noii nostri colaboratori ni face placut'a suprinde, anunciandu-ni, cá va incepe sè publice in „Familia“ unu siru de articoli intitulati: „Epistole din Bucovina.“ Schitie si cronice, a caroru scopu sè fia: cronice din viéti'a sociala, discurse a supra circumstárilor Romaniloru, evenimente din capitala si celelalte orasie ale tierii, descrieri statistice si dupa putintia traditiuni, datine si traiulu poporului, despre progressulu in cultur'a nationala, (de se va gasí ceva) si altele. Suntemu siguri, cá acele epistole voru fi bine primite mai alesu de catra cetitorii nostri din Bucovina. Ele voru urmá in restimpu de 3—4 septemani.

Redactorulu acestei foi a terminatu dilele trecute o nóua piesa teatrala, intitulata: „Mirésa pentru mirésa,“ comedia in 3 acte. Subietulu e scosu diu viéti'a nóstra sociala de dincóce de Carpati. Nóu'a piesa se va publicá in colónele „Familiei.“

Dn'a Christia Assenescu a pusu sub tipariu la Bucuresci a dóu'a editiune a poesíloru sale, in o brosiura intitulata „Óre de mangaiere ale sufletului meu.“ Vomu reproduce din ele.

„Jidovulu Talmudistu,“ tradusu de teologii romani din Budapesta, a aparutu, si in decursu de o luna si jumetate au si trecutú tóte optu sute de esemplare, cáte s'au tiparitu.

Dictionariulu ungurescu-romanescu, compus de Georgiu Baritiu, Brasiovu 1869, form. 8° mare, 41 cóle, se afla depusu spre vendiare la librariile din

Brasiovu, Sibîiu, Clusiu, Lugosiu, Temisiór'a, Aradu, M. Sighetu, cu pretiulu originalu fiesu 3 fl. 20 cr. v. a. leg. usioru.

Dlu Nichita Ignatu, maioru in armat'a romana, a scosu de sub tipariu la Bucuresci opulu: „Instruc-tiune practica a supra serviciului in campania, pentru infanteria.“ Traducere dupa opulu locot. gener. F. G. conte de Waldersee. Pretiulu 1 leu nou.

Dlu Titu Budu in Gherla a scosu de sub tipariu tomulu antâiu din „Concordanti'a biblica reala.“ Opulu e voluminosu si constà 1 fl. 50 cr. Tomulu alu doile va esi cu inceputulu lui juliu. Recomandâmu acestu opu atentiunii preotimii.

P i c t u r a.

In Paris s'a deschisu de curendu o espositiune de unu interesu particularu pentru iconografi'a chrestina. Organizata de societatea Santului Ioanu pentru incuragiarea artei chrestine, acêsta espositiune presinta unu siru de imagine ale Feciórei Maria de la primele secóle pana in dilele nóstre. Acêsta seria de imagine, de tablouri séu stampe, care incede de la catacombele in cari se practica la 'nceputu cultulu chrestinu si se sfîrsece cu timpii moderni, cuprinde tipurile Feciórei, cari ofera interesu din punctulu de vedere archeologicu si figurele cele mai insemnate cari se datorescu artistiloru din period'a bizantina, din evulu mediu si din epoc'a renascerii. (Rom.)

Industria si comerciu.

Espositiunea din Philadelphia s'a deschisu la 10 maiu, intocmai precum s'a anuntiatu. Primulu óspe a fostu Don Pedro, imperatulu Braziliei. La deschidere au assistatu 50 de mii de ómeni, — adeca nu asiá multi precum s'ar fi pututu asteptá.

T r i b u n a l e.

Procesu curiosu. In curendu se va judecá la Caddapan in Indiele Orientale unu procesu. Unu jongleur, care pretindea cá este invulnerabilu, invitá unu spectatoru sè traga in elu cu pusc'a, asigurandu-lu cá nu-i va face nici unu reu. Spectatorulu primí propunerea si, luandu o pusca incarcata ce i intindea jongleurulu, trimise indata unu glontiu in capulu acestuia. Unii jurisconsulti pretindu, cá pentru cá spectatorulu, adí acusatulu de omoru, nu avea intentiunea de a ucide pe jongleur, acusatiunea de omoru nu póte fi mentinuta. Jongleurulu avea o perfecta incredere in propria s'a invulnerabilitate si mai multe din rudele sale, cari trebue sè compara cá marturi pentru achitare, sunt gata aprobá, cá ori de câte ori s'a trasu a supra-i inainte, n'a fostu nici o data ranitu. (Tel.)

Suvenirea mortiloru.

Maria Liuba n. Balanescu, soci'a dlui Georgiu Liuba, siefu telegraficu in B. Ciaba, a repausatu in Biseric'a-alba la 18/30 aprile, in etate de 22 ani, lasandu in doliu de sotiulu si parinti sei si pe fic'a sa Aurora.

Neagoe Popea, parocu in Satulu-lungu, a repausatu la 14 aprile, in etate de 74 ani.

Voci din publicu.

Balulu romanu din Viena. Domnii colectanti pentru balulu romanu din Viena sunt rogati a ne tra-

mite cólele de colecte, fia cu ori ce succesu, cá sè putemu dá ratiociniulu publicu cu finea lunei curente.

Viena in 11 maiu 1876.

pentru comitetulu arangiatoriu

secretariulu
O. Tilea.

Ghicitura literala.

De Agaftica Micsiunescu.

tana	isvóre	abé	ea ea
tana	tana	abé	abé ea ea
tana	F tana	cu isvóre	abé ci abé ea d ee s em?
tana	tana	abé	abé ea ea
tana	tana	isvóre	ea

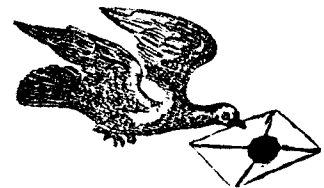
Deslegarea ghiciturei de semne din nr. 14 :

Tu esti angerulu de pace,
Dupa care-am suspinatu ;
Tu este tiermulu ce 'n tempeste
Lacrimandu te-am invocatu ;
Cáci in contr'atâtoru crude
Suferinți ce m'au infrantu,
Dup'o lupta sangerósa,
A mea sabia s'a frantu.

Baronzi.

Bine au ghicitu-o dómnele si domnisiórele : Eugenia Munteanu, Maria Rimbasiu, Emilia Popu n. Marcusiu, Sofia Cerniciu, Amalia Precupanu, Maria Cernatescu, Cleopatra Vinereanu, Zoe Dimbu, Amalia Ninovanu, Eufrosina Licescu, Adelaida Micsiunescu, Agaftia Popescu, Aurelia Popu, Nina, Olga Ardefeanu, Emilia Popescu, Nina Muresianu, Eufrosina Gligorescu, Marta Popoviciu, si dlu Petru Beleiu.

Post'a Redactiunii.

Dlui A. P. Cu cea mai mare placere. In curendu vomu satisfac dorinti'a dtale. Ni pare bine de sinceritate, si ne-amu bucurá déca si alti cetitori ai nostri ni-arú comunicá astu-felu parerile loru.

Dnei E. B. Ni-ati causatu o suprindeere fórte placuta. I vomu face locu cátu mai iute.

Dnei A. V. Amu djspusu numai decátu Credemu, cá de atunce v'a si sositu. Felicitarea nóstra!

Dlui N. M. Cum sè nu ? Totu-de-una vei fi bine-primitu la noi. Asteptâmu sí pros'a promisa.

Dsiórei Z. D. Gentil'a atentiune ne-a incantatu. Ve multiamimu. Abonantiloru tramis. s'a espedatu féi'a numai decátu.

Indreptare: Dóue gresieli essentielle s'au stracoratu in ultimele numere ale foii nóstre. In nr. 17, pagin'a 201, colón'a prima, sirulu 1, intre cuvintele „cu“ — si — „din“ — sè se mai puna aceste cuvinte: „ea, uitá scen'a.“ — In nr. 18, pagin'a 208, colón'a a dóu'a, in locu de cuventulu „radiste“ sè se cetésca „radiele.“

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu : IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1876. Calea tieriei nr. 39.